Радіо Свобода

View the original article

Затримана 16-річна дівчина, яка, за повідомленням СБУ, виготовила вибухівку, щоб підірвати наряд поліції у Житомирі на замовлення російських спецслужб Фото:ssu.gov.ua (Creative Commons)

СУСПІЛЬСТВО

Від «легкого заробітку» до вбивства військових. Як ФСБ вербує підлітків: факти, історії

28 листопада 2026, 10:00

Петро Кагуй

За даними українських правоохоронців, російські спецслужби залучають українських підлітків до підпалів, диверсій, збору розвідувальної інформації та навіть убивств військовослужбовців. Вербування, кажуть, відбувається дистанційно – через месенджери, соціальні мережі та сайти знайомств. Дітям, за

словами українських силовиків, обіцяють гроші, пропонують дружбу або переконують, що вони виконують важливу місію. Часом шлях від першого повідомлення незнайомця до тяжкого злочину виявляється дуже коротким.

Радіо Свобода зібрало факти про це небезпечне явище та кричущі історії вербування ФСБ РФ українських підлітків для вчинення найважчих злочинів. Ми також запитали фахівців, як можна вберегти дітей.

Їй було самотньо, а в Telegram з'явився той, із ким цікаво спілкуватися. Йому були потрібні гроші на нові кросівки, бо через старе взуття з нього кепкували однокласники. Їй хотілося втекти з дому і тут знайшовся той, хто підказав, як заробити гроші, щоб мати свободу. Щоб виглядати старшою, він порадив їй зробити макіяж...

Десь приблизно так починаються історії про те, як підлітки потрапляють на гачок агентів ФСБ і скоюють диверсії.

За даними **Служби безпеки України**, упродовж 2024–2026 років російські спецслужби залучили до диверсійно-терористичної діяльності 365 неповнолітніх українців. Це майже 26,4% від загальної кількості завербованих. Про це СБУ повідомила у відповіді на інформаційний запит Радіо Свобода.

Близько 80% залучених виконували завдання за грошову винагороду, йдеться в аналізі, проведеному ГО «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» спільно з Офісом генерального прокурора та Міжвідомчою координаційною радою з питань правосуддя щодо неповнолітніх.

Офіс генерального прокурора України у відповідь на запит Радіо Свобода поінформував, що від початку повномасштабного вторгнення «розпочав 38 кримінальних проваджень, в яких про підозру повідомили 45 неповнолітнім, завербованим представниками Росії». У всіх цих провадженнях обвинувальні акти направили до суду. У 22 провадженнях стосовно 23 неповнолітніх уже ухвалили обвинувальні вироки, ще у 16 справах щодо 22 дітей триває судовий розгляд.

Правозахисники, зокрема Українська Гельсінська спілка з прав людини, наголошують, що завербовані діти передусім є жертвами воєнного злочину. Водночас, якщо підліток досяг віку кримінальної відповідальності (14 років для особливо тяжких злочинів, таких як диверсія чи теракт) і вчинив злочин, то він не звільняється від відповідальності.

Підпали, диверсії та замовні вбивства

Найпоширеніше завдання, яке російські куратори доручають неповнолітнім, за даними правоохоронців, – підпали. Йдеться про військові автомобілі, об'єкти залізничної інфраструктури, релейні шафи та адміністративні будівлі. Також підлітків, як встановили, залучають до збору інформації про військові об'єкти й переміщення українських військових, а в окремих випадках – до підготовки вибухів та замовних убивств.

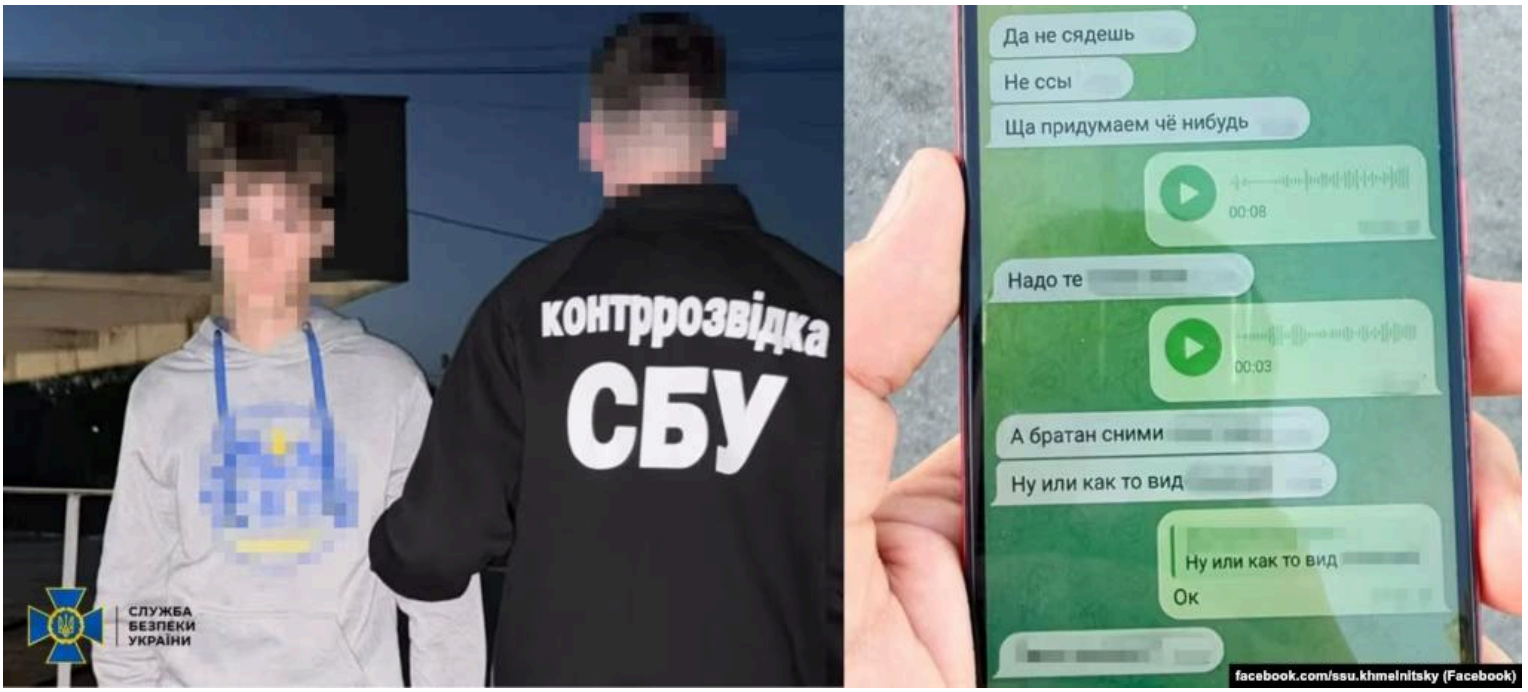

Світлини СБУ з повідомлення від 2 жовтня 2026 року про затримання 16-річного хлопця, який, як зазначено, на замовлення РФ виготовив саморобну бомбу для теракту в Хмельницькому

За інформацією ОГП, об'єктами диверсій також стають трансформаторні, сигнальні та силові підстанції, обладнання й техніка залізниці, об'єкти «Укрпошти» та мобільного зв'язку.

СБУ повідомляє про зростання у 2025–2026 роках частки злочинів із використанням вибухових пристроїв і замахів на вбивства. Серед тактик, які використовують спецслужби РФ, зазначає, – так звані **подвійні вибухи**, коли другий пристрій активують після прибуття на місце першого вибуху правоохоронців, медиків або рятувальників. Серед пріоритетних цілей замовних убивств відомство називає військовослужбовців, громадських діячів та лідерів думок.

Світлини з повідомлення від 21 квітня 2026 року про затримання неповнолітнього, який, як зазначили в СБУ, готував на замовлення РФ подвійний теракт на Полтавщині

Окремо акцентують на отруєнні військових.

> За повідомленням видання «Слідство.Інфо», яке посилається на відповідь Головного слідчого управління Національної поліції, правоохоронці розслідують 21 кримінальне провадження про отруєння 23 військовослужбовців на замовлення російських спецслужб. Усі потерпілі померли, у 13 випадках, як встановили, використовували метадон. Серед імовірних виконавців – семеро неповнолітніх дівчат, наймолодшій було 14 років. У чотирьох провадженнях обвинувальні акти вже скерували до суду.

Фатальні побачення та інші історії

Рівне: макіяж для «дорослості»

Один із випадків стався у Рівному. За даними слідства, 14-річна дівчина 30 січня 2026 року отруїла 27-річного військового в орендованій квартирі: додала метадон до алкоголю, а коли він знепритомнів, задушила його під час відеозв'язку з куратором. Познайомилися вони, як ідеться, в месенджері за десять днів до цього.

Полковник поліції **Андрій Бондаренко** розповів виданню «Слідство.Інфо», що куратори попросили її зробити макіяж, щоб виглядати старшою: «Далі вже від її імені, під її фото саме куратор листувався з військовослужбовцем Збройних сил України».

Тіло військовослужбовця, якого, за даними слідства, отруїла, а потім задушила 14-річна дівчина, що діяла за вказівкою російського куратора

За даними поліції, дівчина вважала, що допомагає росіянину, з яким познайомилася в Telegram, а той діяв за вказівкою співробітника ФСБ і обіцяв організувати виїзд на окуповану територію.

Особи куратора й організатора, як ідеться, встановлені, ними займається СБУ.

Дівчина перебуває під вартою, справу скерували до суду. Дівчину також підозрюють у підпалі військового автомобіля у листопаді 2025 року. За це їй буцімто обіцяли тисячу доларів, але грошей вона не отримала. Їй загрожує до 15 років ув'язнення.

Отруєння у Житомирі

17-річну жительку Бердичева, що на Житомирщині, підозрюють у вбивстві 27-річного військового в орендованій ним квартирі в обласному центрі. За даними поліції, дівчина спілкувалася в телеграм-каналі з чоловіком, який, ймовірно, є представником спецслужб РФ, За його вказівкою наприкінці травня вона отримала через поштомат посилку, в якій була кристалічна речовина, попередньо – метадон.

Затримана 17-річна дівчина за підозрою в отруєнні українського військового на Житомирщині

За даними поліції, куратор дав їй завдання зустрітися з військовослужбовцем, вказавши час і місце зустрічі, дівчина погодилася та пішла з новим знайомим до орендованого помешкання, де підсипала до алкоголю заздалегідь підготовлений наркотик, а коли чоловік втратив свідомість – пішла геть.

Підпали на Харківщині

У березні 2025 року поліція та СБУ викрили чотирьох підлітків віком від 14 до 16 років, яких підозрювали у виконанні завдань російських кураторів.

За даними правоохоронців, вони підпалили релейну шафу на залізничному перегоні, автомобіль військового та адміністративну будівлю сільської ради.

Затримані підлітки, які, за даними Національної поліції, здійснили кілька підпалів за вказівкою російських кураторів

Затримані підлітки, які, за даними Національної поліції, здійснили кілька підпалів за вказівкою російських кураторів

Також, за твердженням поліції, фігуранти готувалися вивести з ладу потяг. За виконання завдань їм обіцяли грошову винагороду. Про цей випадок повідомила Національна поліція України.

Хмельниччина. Планував підірвати залізничну станцію

У січні 2026 року СБУ повідомила про викриття 16-річного жителя Хмельниччини, якого, за версією слідства, завербували, коли він шукав «легкі заробітки» у телеграм-каналах.

Хлопець планував підірвати залізничну станцію за інструкцією куратора від ФСБ, зазначили в СБУ.

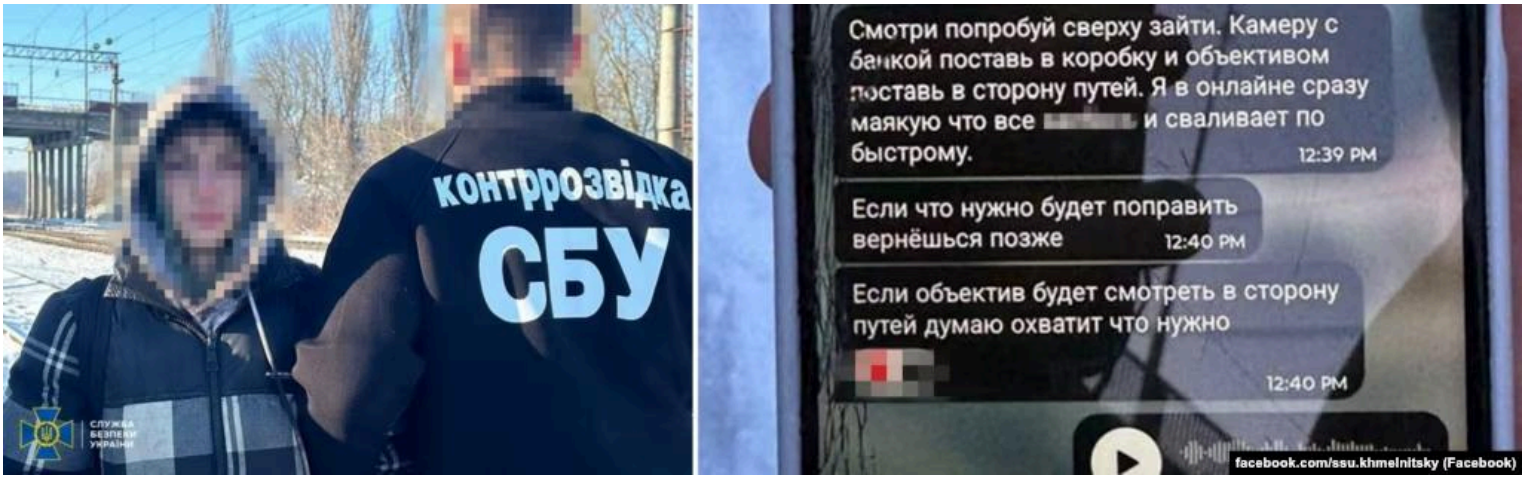

Затриманий 16-річних хлопець, який, за повідомленням СБУ, планував підірвати залізничну станцію за вказівкою куратора ФСБ

За даними спецслужби, він збирав інформацію про місцеві станції. Його викрили до реалізації плану.

> Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Презумпція невинуватості особи передбачає, що обов'язок доведення вини особи покладається на державу. (Конституційний суд України)

Як працює вербування

За інформацією Офісу генерального прокурора (ОГП), основний спосіб залучення неповнолітніх до злочинної діяльності – спілкування через соціальні мережі, особливо Telegram.

Також вербувальники використовують сервіси знайомств і можуть встановлювати шпигунські програми на електронні пристрої дітей.

Спочатку незнайомець може встановлювати довірливий контакт, цікавитися життям підлітка, підтримувати його, створювати враження дружби. Згодом з'являються пропозиції виконати нібито нескладне завдання за винагороду. За даними прокуратури, вербувальники пропонують невеликі суми або переказують гроші на криптогаманці.

Серед основних мотивів, на які тиснуть вербувальники, – бажання швидко заробити, потреба у спілкуванні та визнанні. Водночас можуть використовувати шантаж і погрози нашкодити дитині або її оточенню.

> ОГП також повідомив Радіо Свобода про дев'ять виявлених фактів вербування неповнолітніх для участі у збройному конфлікті, що є воєнним злочином. За даними прокуратури, ці дії вчинили шестеро військовослужбовців Росії, особи яких «установлено та притягнуто до кримінальної відповідальності».

СБУ звертає увагу і на вербування «під чужим прапором». У таких випадках зловмисники представляються співробітниками українських спецслужб і переконують виконавців, що ті нібито працюють на українську сторону.

Чому підлітки потрапляють у пастку

Психологиня **Благодійного фонду «Голоси дітей» Яна Віхляєва** у розмові з Радіо Свобода пояснила, що підлітковий вік є періодом підвищеної чутливості до соціального впливу.

Діти прагнуть самостійності, визнання та відчуття власної значущості, але ще не завжди мають достатній досвід, щоб розпізнавати маніпуляції та оцінювати наслідки своїх рішень.

Прихологиня Благодійного фонду «Голоси дітей» Яна Віхляєва

Додатковими чинниками ризику можуть бути самотність, булінг, конфлікти в родині, соціальна ізоляція та тривалий стрес. Водночас, зазначає психологиня, єдиного психологічного портрета дитини, яку можна завербувати, не існує.

Вербувальники можуть також переходити до шантажу й погроз – наприклад, обіцяти оприлюднити особисті фотографії або нашкодити близьким. Після виконання першого завдання підліток нерідко боїться звернутися по допомогу, вважаючи, що вже не зможе уникнути покарання.

«Необхідно давати зрозуміти підлітку, навіть якщо він вже зробив якусь помилку, то вихід є і дорослі готові допомогти», – наголошує Яна Віхляєва.

За її словами, засудження, залякування та навішування ярликів лише ускладнюють ситуацію і можуть змусити дитину приховувати контакти з вербувальниками.

Як розпізнати вербування і що робити

Серед ознак потенційного вербування – пропозиції швидких грошей за фотографування військових об'єктів, передачу координат, доставку невідомих пакунків або підпали.

Насторожити мають також прохання зберігати спілкування в таємниці, перейти до закритого чату, а також погрози чи шантаж.

Міністерство оборони України радить у таких ситуаціях не виконувати жодних доручень, не приймати грошей і не намагатися самостійно викривати вербувальника. Важливо зберегти скриншоти листування, дані профілю, номери телефонів та інші докази, а потім передати їх правоохоронцям, зазначають в міністерстві.

Якщо з підозрілими пропозиціями стикається неповнолітній, йому варто повідомити батьків, учителя або іншого дорослого, якому довіряє.

- Звернутися можна до Національної поліції за номером 102 або до СБУ.
- У відомстві також працює чат-бот **«Спали ФСБешника»** – https://t.me/Spaly_FSB_bot.
- Повідомити про спробу вербування можна також на гарячу лінію СБУ 1516 або електронною поштою 1516@ssu.gov.ua.

> Психологи радять батькам підтримувати довірливі стосунки з дітьми, цікавитися їхнім онлайн-життям через діалог, а не таємні перевірки телефонів, і створювати альтернативні шляхи для самореалізації підлітка через спорт, творчість та волонтерство.

Відповідальність і профілактика

В Україні кримінальна відповідальність за окремі тяжкі злочини настає з 14 років. Зокрема, це стосується умисного вбивства, диверсії та терористичного акту. Водночас конкретна правова оцінка залежить від обставин справи та віку особи на момент вчинення діяння.

Для протидії вербуванню СБУ та Національна поліція проводять інформаційну кампанію **«Спали» ФСБешника»**. Вона передбачає інформаційні матеріали, соціальні ролики, онлайн- та офлайн-уроки для школярів і студентів.

> Так, **Міністерство освіти і науки** разом із **Національною поліцією** та **Службою безпеки України** провели загальноукраїнський онлайн-урок для школярів, пояснивши підліткам, як розпізнати загрозу та як діяти, якщо російські спецслужби намагаються їх завербувати.

View the media content

Дані СБУ, Нацполіції та Офісу генерального прокурора свідчать, що вербування неповнолітніх стало одним із напрямів російської диверсійної діяльності в Україні. При цьому йдеться не лише про підпали чи збір інформації, а й про злочини з людськими жертвами.

Протидія цій загрозі потребує не тільки роботи правоохоронців, а й постійної взаємодії родин, шкіл та психологів. Ключовим елементом профілактики залишається здатність підлітка вчасно розпізнати маніпуляцію і знати, до кого звернутися по допомогу, не боячись осуду.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Вербує Росія – в поліції зафіксували шість випадків умисних убивств військових дівчатами

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

СБУ встановила особу співробітника спецслужб Росії, який «вербував дітей для диверсій в Одесі»

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Поліція: учня, який стріляв в школі на Закарпатті, завербували російські спецслужби під час онлайн-гри

Петро Кагуй

На Радіо Свобода працює з серпня 1994 року. Останнім часом виконує функції вебредактора. Позаштатний автор публікацій. Закінчив історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка.

Україна | Світ | Політика | Суспільство | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.